

Thuis, Theater Zuidpool / John van Gestel

vende platen die de continenten zijn. De wanhoop zou dan doorklinken in een volgehouden nonchalance van er-is-hoegenaamd-niets-aan-de-hand-hoe-komt-u-er-bij, omgekeerd is de tragiek nooit helemaal echt. Geluk is in het oeuvre van Claus een problematische categorie: als je beseft dat het er is, is het al voorbij. De achterflap van zijn recentste roman, *Belladonna*, geeft iets aan van waar het om gaat als het boek wordt voorgesteld als 'een spel van relativering en maskerade in een samenleving waarin geen enkel woord, geen enkele handeling eenduidig is'. Een regisseur die dit op de scène wil verklanken staat voor geen geringe opgave, want het gevaar dat het geheel vrijblijvend wordt is levensgroot.

Misschien kan een jongere generatie hier uitkomst bieden; één die zich niet langer schatplichtig voelt tegenover hem die onze literatuur weer over iets liet gàan, die de last van kerkelijke taboes van zich af heeft geworpen, die in de jaren vijftig het toneel aansluiting heeft doen vinden bij de gevoelens van de jongeren van toen. Vandaag zijn, voor de jongste generatie, die dingen allemaal zo vanzelfsprekend geworden dat men er nauwelijks nog bij stilstaat. Vandaar een onbevangenheid tegenover dat oeuvre dat ouderen niet hebben, want in zekere zin hebben die wat Claus beschrijft en aanklaagt allemaal nog een beetje meegemaakt en meegekregen in de opvoeding – in mindere mate telkens, maar toch. Dat verklaart het emancipatorische karakter van de meeste Claus-ensceneringen, en het zal ook wel gedeeltelijk verklaren waarom het

theater van de jaren tachtig Claus niet gewild heeft. Hoe onderhuids en op welk abstract niveau het ook moge aanwezig zijn, wie met een gevoel van dankbaarheid opgescheept zit, geraakt daar niet snel vanaf.

Het is nu een beetje voorspelbaar geworden, maar de Claus-enscenering die dit seizoen het meest indruk op mij heeft gemaakt is het scholierenproject *Impressies van Claus*, dat in november op het Victoria-festival in première ging. Vier regisseurs en evenveel groepen scholieren (uit het Oost-Vlaamse) brachten elk een korte 'impressie' van Claus, het resultaat van het werken met door de regisseurs gekozen fragmenten. Gaaf is het resultaat niet, wel eerlijk en ongedwongen theater met een grote openheid zowel naar bron als naar monding toe: van een sacramentele tekstbehandeling is geen sprake, en het publiek wordt niet met een grote visie op Claus geconfronteerd. De auteur zit ergens wegge-moffeld tussen de plooiën van zijn werk, en kan zijn beruchte schaduw niet werpen. Maar zonder dat zij er misschien erg in hebben, laten deze scholieren wel goed zien waar het allemaal over gaat: in de kostschoolwereld van Louis Seynaeve uit *Het verdriet van België* herkennen zij blijkbaar hun eigen schoolse leven; in het afwisselen van dialect en standaardtaal wordt hun eigen taligheid in het Vlaanderen van vandaag haarscherp uitgelicht; in hun eigen lichamelijkeheid zoals die tot uiting komt in fragmenten uit *Omtrent Deedee* en *Een bruid in de morgen* worden de in Claus' werk zo prominent aanwezige sek-

suele spanningen zeer voelbaar. Het weigeren te spelen van de derde 'charade' uit *Omtrent Deedee* spreekt in dit verband boekdelen. Omdat daarin de geboorte van Afrodite uit het in zee gevallen zaad van Uranus wordt uitgebeeld, zou het meisje zich moeten uitkleeden maar dat wil zij niet. Het stuk wordt stopgezet, de groep verontschuldigt zich. Meteen is alles gezegd over schaamte (ook de titel van een roman van Claus), over de wereld van de priester Deedee en zijn burgerlijke, Vlaamse, met plezier ietwat vulgaire familieleden, en dus over de hang naar het verbodene die onlosmakelijk verbonden is met de vrees om over de schreef te gaan. De spanning tussen deze jonge lichamen en de teksten die zij brengen is soms zo groot dat het je naar de keel grijpt.

Tournée

Laat ik echter het populairste Claus-theatergebeuren van het seizoen niet vergeten: dat was Claus zelf die in een promotietournee voor *Belladonna* (die in film- en dus acteurskringen speelt) negen Vlaamse steden aandeed. *Tournée générale* heette het gebeuren, maar mijn pintje tijdens de pauze heb ik zelf moeten betalen toen Claus in het Brusselse Lunatheater door Jef Lambrecht werd geïnterviewd. Van ergens achteraan in de afgelden volle zaal zag ik de twee op het podium in de verte, half onderuitgezakt in een fauteuil gezeten, beschaafd keuvelen over Claus' relatie tot Brussel (die er geen was), over zijn diensttijd (ook al geen cowboyverhaal) en over nog veel meer. *Des petites histoires* die we elk jaar weer in het *Humo sprak met*-interview mogen lezen. Had ik dan toch liever het gesprek met Paul Jambers gezien in de Bourla, die zich blijkens een verslag in *Gazet van Antwerpen* een keer met de Meester wou meten. Een beetje eerbied voor de vijfenzestig jaren van de heren Claus kan nooit kwaad, te veel is ook niet goed natuurlijk.

Johan Reyniers